

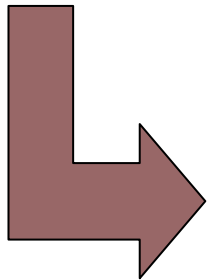
Audit prekážok podnikania na Slovensku

Ján Oravec, prezident ZPS, člen prezídia RÚZ

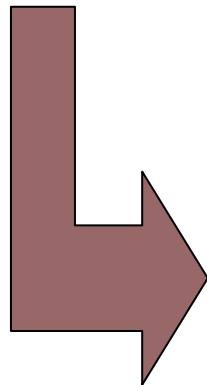
Bratislava, hotel Carlton, 13. júna 2006

Krátka história

MINERVA

**Akčný plán pre
podnikateľské prostredie**

**Koordinačná rada
projektu
(MF SR, RÚZ, MH SR, PAS)
16 autorov**

Štruktúra Auditu

= **klúčové zložky podnikateľského prostredia**

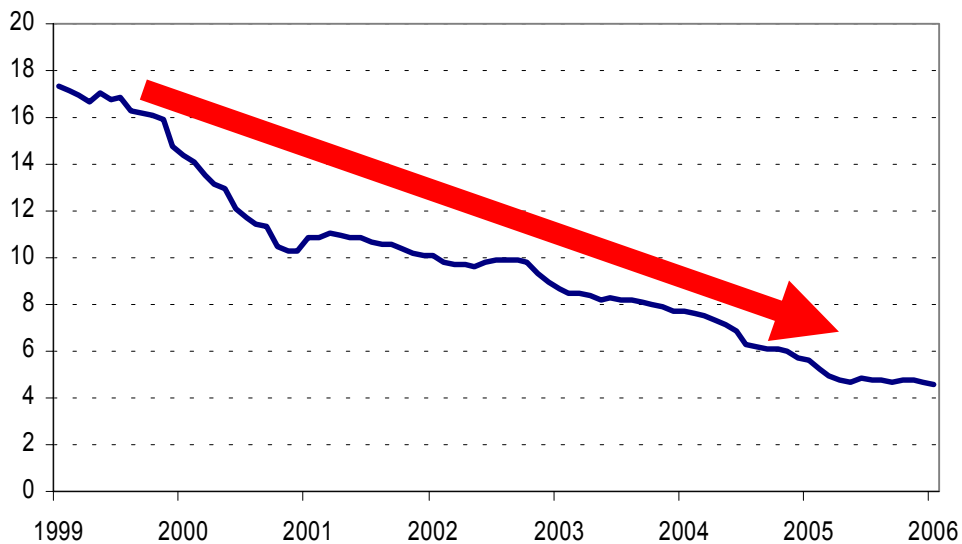
1. Makroekonomický rámec
 2. Legislatívny rámec a vymáhateľnosť práva
 3. Administratívne zaťaženie podnikania
 4. Finančné zaťaženie podnikania (dane, odvody, poplatky)
 5. Zásahy do slobody podnikania
 6. Infraštruktúra pre podnikanie
- + Prieskum podnikateľského prostredia

I. Makroekonomický rámec

- **Vývoj makroekonomických indikátorov dôležitých pre podnikanie, vrátane základných ukazovateľov finančnej výkonnosti podnikateľskej sféry**
- **Postavenie a význam súkromného sektora v slovenskej ekonomike**

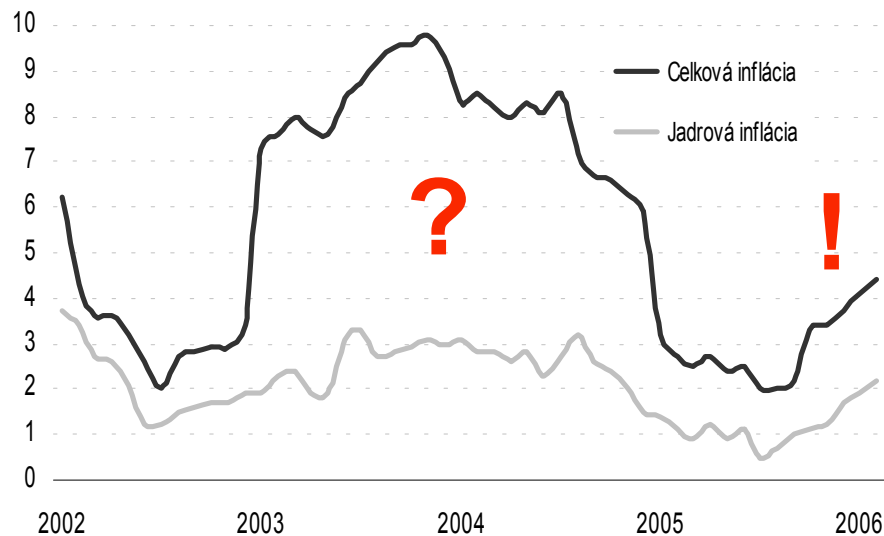
Priemerné úrokové miery

(zo stavu korunových úverov podnikateľskej sféry, %)

PRAMEN: Národná banka Slovenska

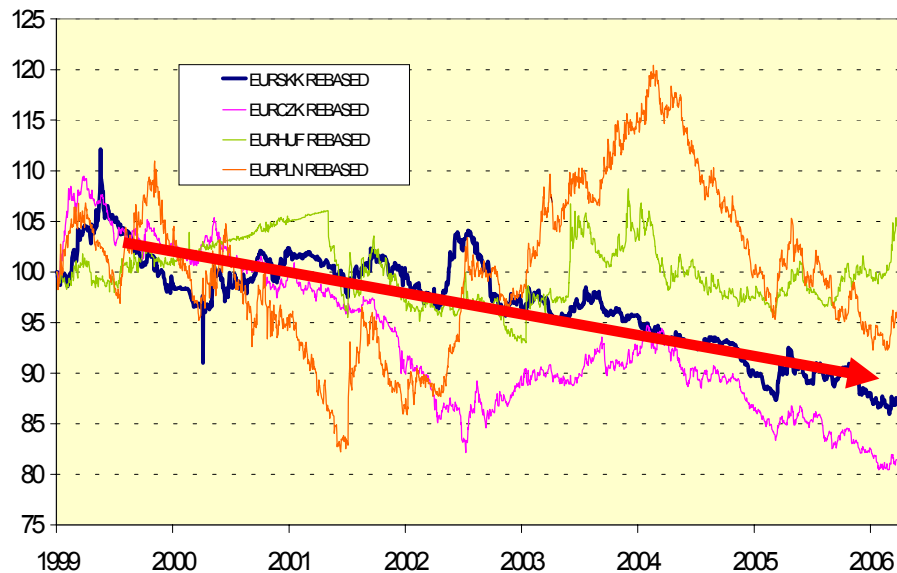
Spotrebiteľská inflácia (%)

PRAMEN: Štatistický úrad SR

Porovnanie volatility mien krajín V4

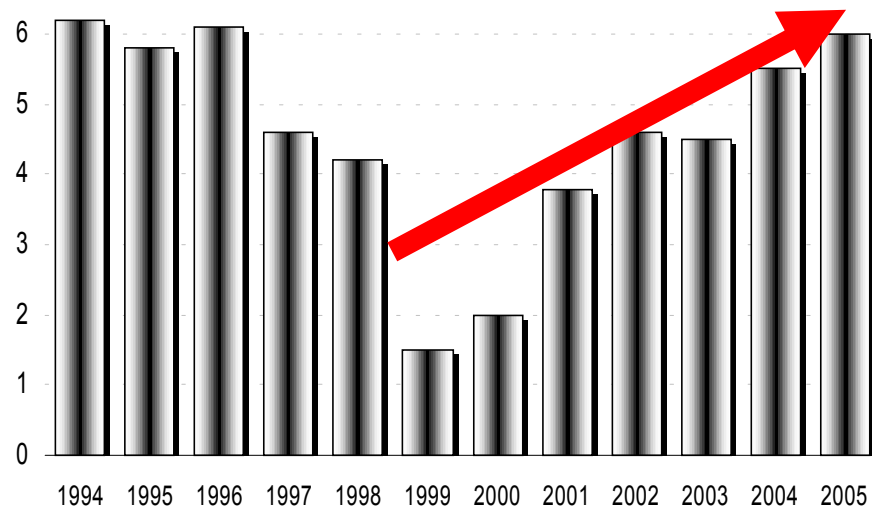
(január 1999 – marec 2006, 1.1. 1999 = 100)

PRAMEN: Bloomberg, TREND Analyses

Ekonomický rast

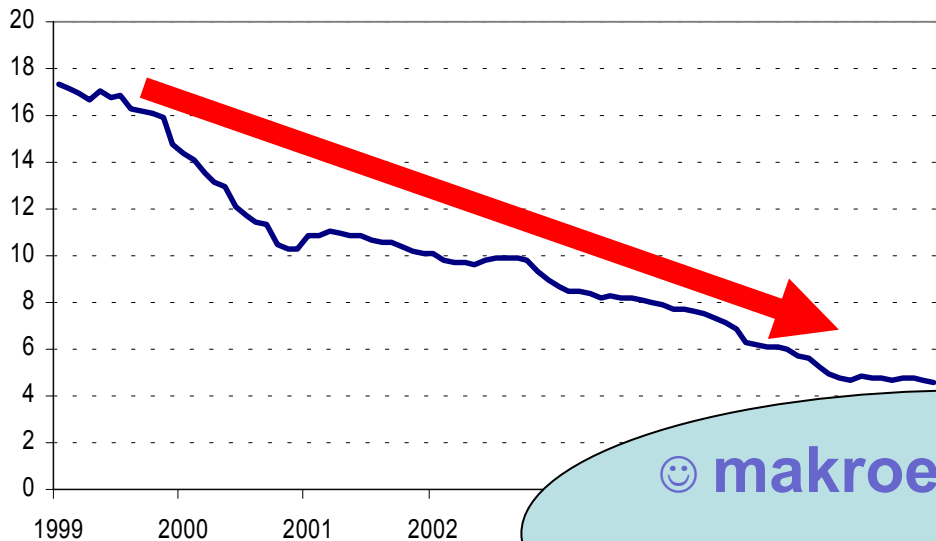
(medziročná zmena HDP v %, stále ceny)

PRAMEN: Štatistický úrad SR

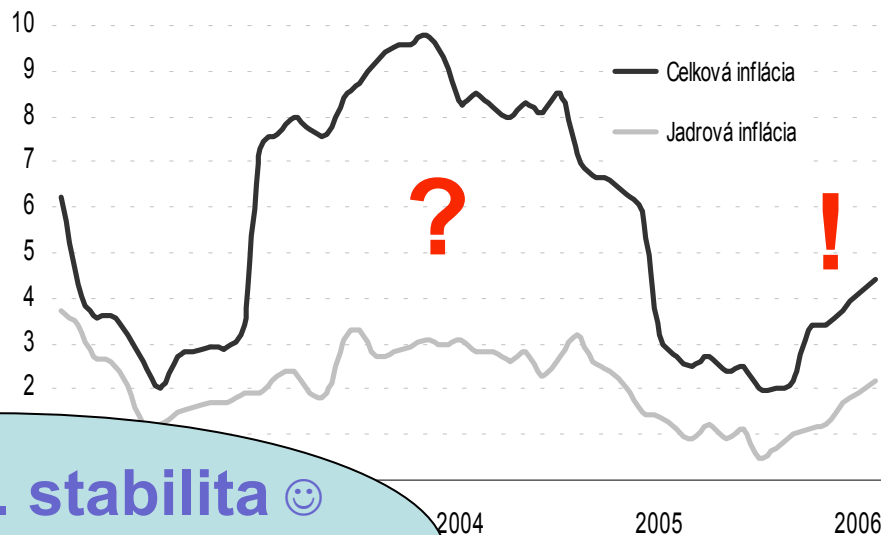
Priemerné úrokové miery

(zo stavu korunových úverov podnikateľskej sféry, %)

PRAMEŇ: Národná banka Slovenska

Spotrebiteľská inflácia (%)

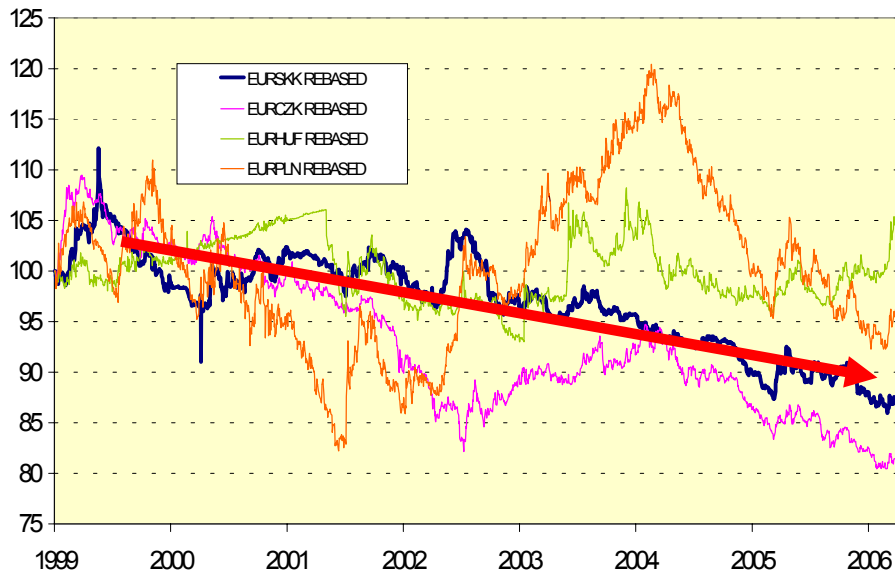

😊 makroek. stabilita 😊

⇒ prínos pre podniky

Porovnanie volatility mien krajín

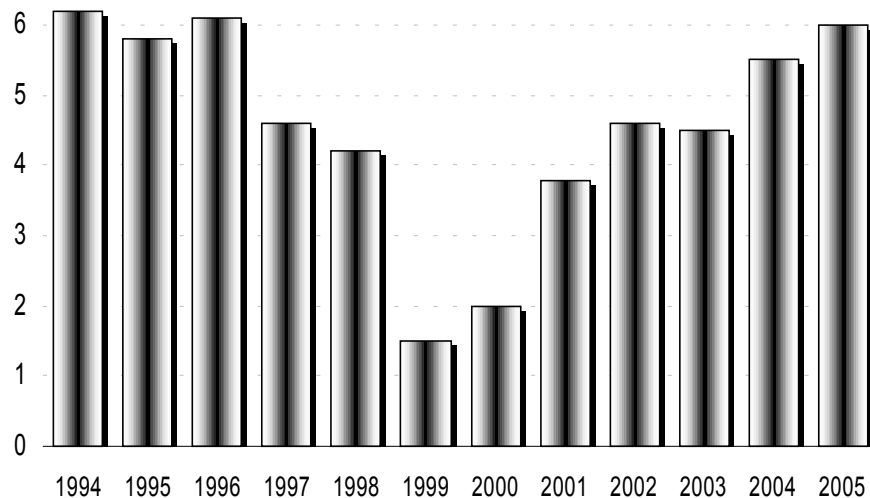
(január 1999 – marec 2006, 1.1. 1999 = 100)

PRAMEŇ: Bloomberg, TREND Analyses

Ekonomický rast

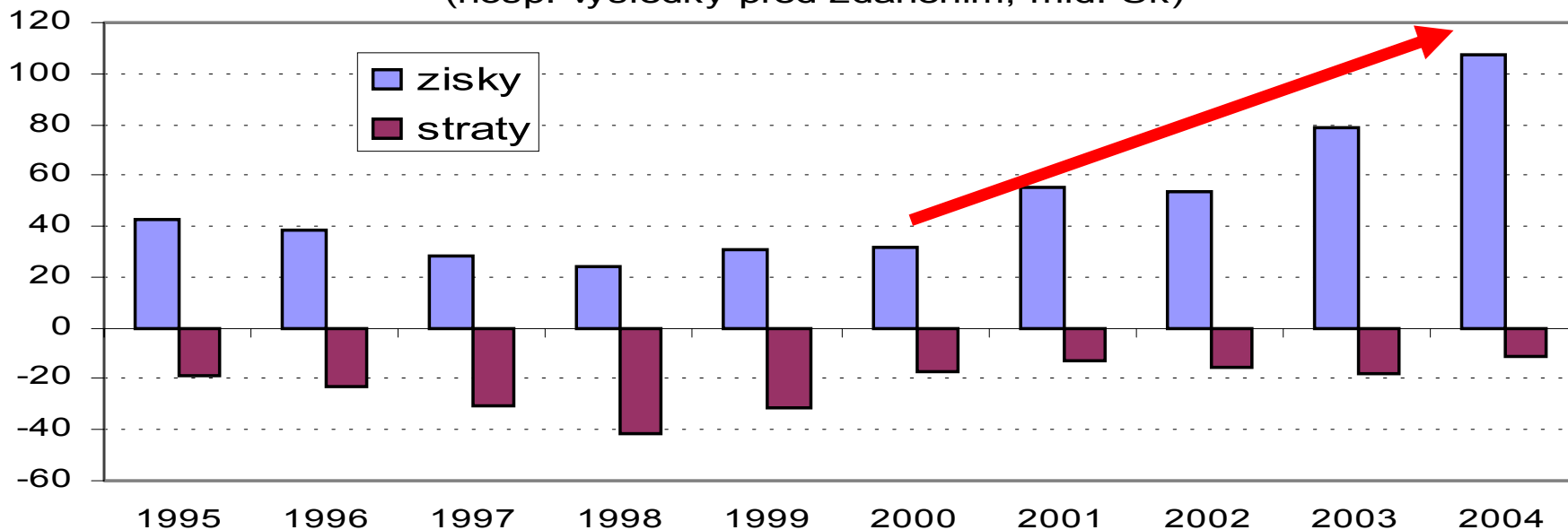
(medziročná zmena HDP v %, stále ceny)

PRAMEŇ: Štatistický úrad SR

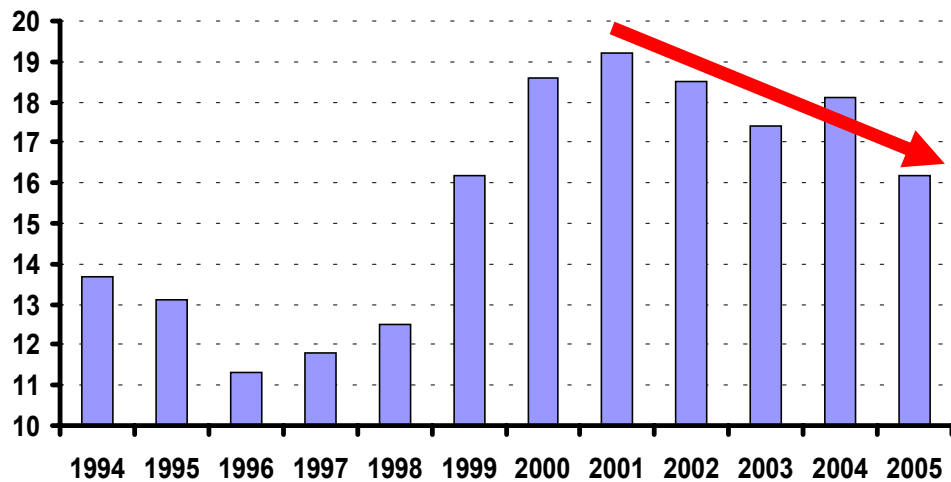
Hospodárenie priemyselných podnikov v SR

(hosp. výsledky pred zdanením, mld. Sk)

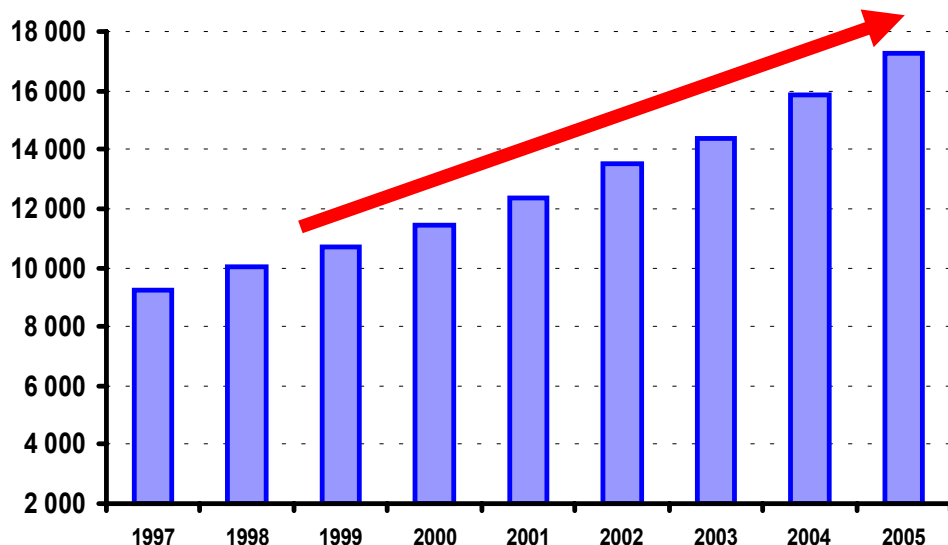

PRAMEŇ : Štatistický úrad SR, TREND Analyses

Miera nezamestnanosti podľa výberového zisťovania pracovných síl (v %, Štatistický úrad)

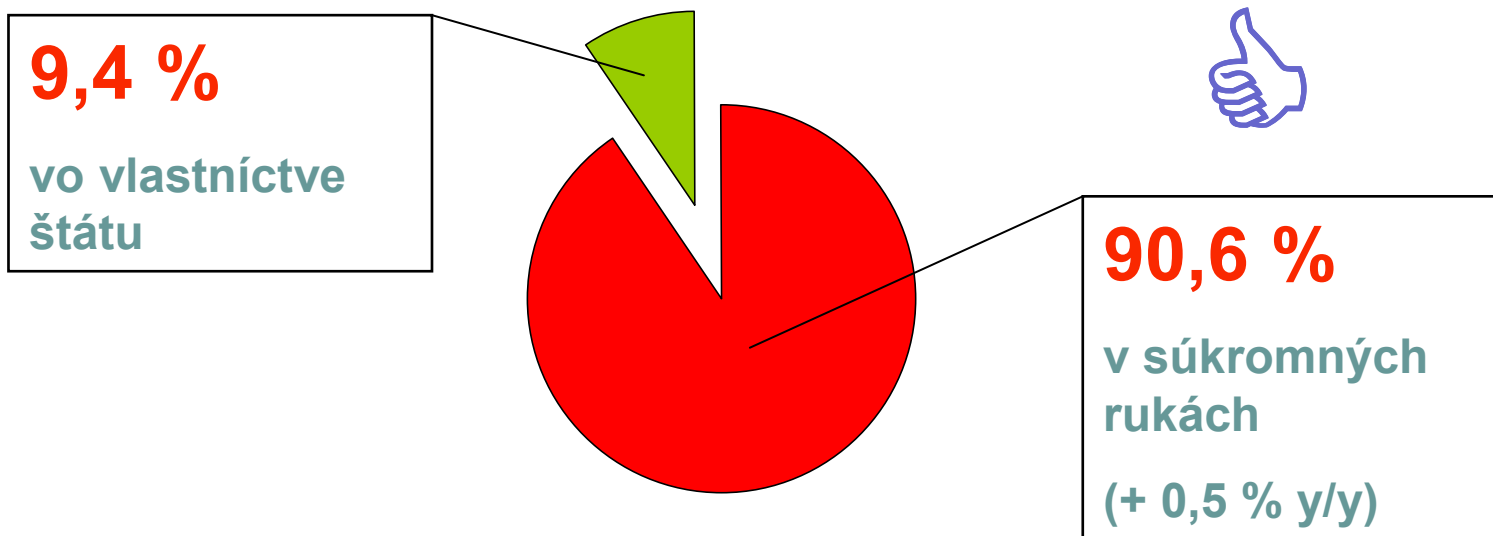

Priemerná mesačná mzda zamestnanca (Sk)

Postavenie súkromného sektora

- Podiel súkromného sektora na tvorbe HDP

- S prevažujúcim vlastníctvom štátu alebo samospráv je ešte viac ako 700 podnikateľských subjektov zamestnávajúcich cca 180 000 ľudí

Odporúčania

- Pokračovať v zodpovednej menovej a rozpočtovej politike, čo najrýchlejšie dosiahnuť vyrovnané hospodárenie verejných financií bez zvyšovania finančného zaťaženia
- Pokračovať v privatizácii a výnosy z nej využiť na financovanie dôchodkového systému
- Vykonať dôslednú pasportizáciu organizácií a zariadení vlastnených štátom a samosprávami s možnosťou ich privatizácie

II. Legislatívny rámec pre podnikanie

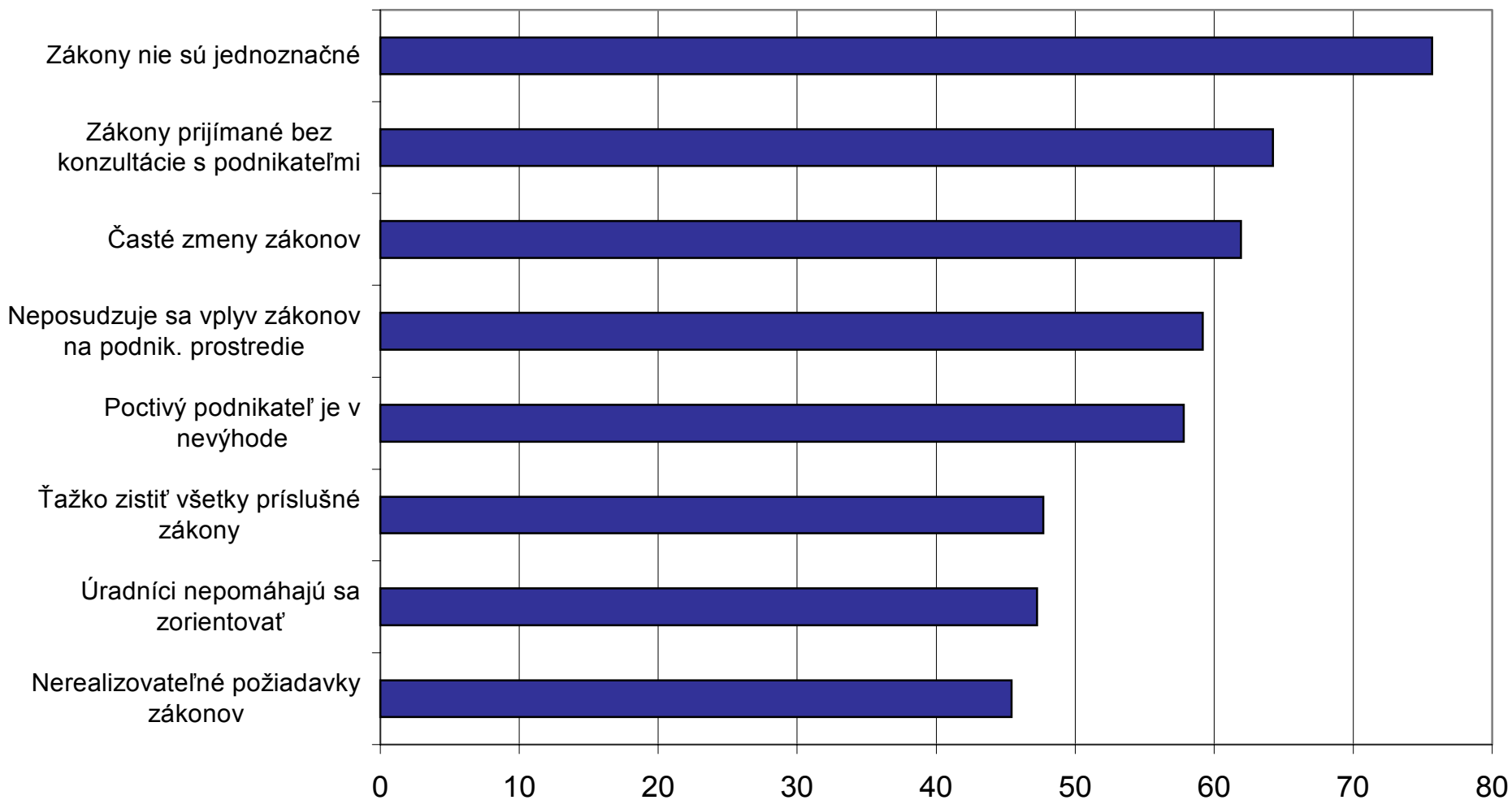
- 1. Súkromné vlastníctvo a jeho ochrana**
- 2. Rozsah a kvalita prijímanej legislatívy z hľadiska dopadov na podnikateľskú sféru**
- 3. Vymáhateľnosť práva a súdnictvo**

Zistenia:

- **Rezervy v ochrane súkromného vlastníctva**
 - Ústavné obmedzenia (prírodné zdroje, majetok potrebný pre „rozvoj NH“ a pre „potreby verejného záujmu“)
- **Veľa zákonov (2005: 666 právnych noriem), ich nízka kvalita a časté zmeny**
- **Chýbajúci systém hodnotenia dopadov prijímanej legislatívy na podniky (2005: 154 zákonov, 154 bez výpočtu dopadov na PP)**
- **Veľké množstvo problémov vzniká aj v Bruseli, resp. *implementáciou* legislatívy EÚ**

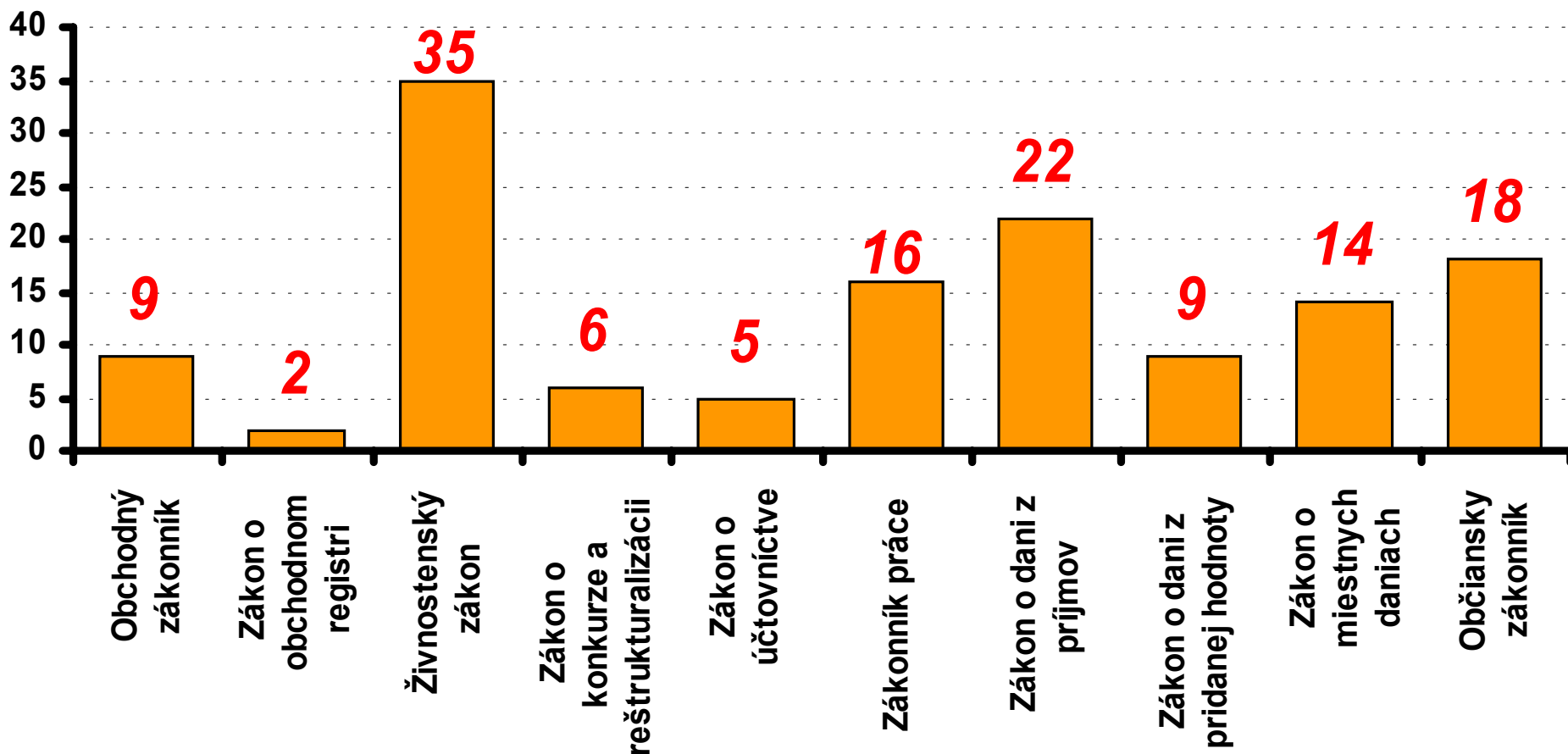
Zistenia z prieskumu:

Prečo sa niekedy nedá podnikat' bez porušenia zákonov

Zistenia z analýzy legislatívy:

Počet zmien v desiatich najdôležitejších zákonoch upravujúcich podnikanie na Slovensku v rokoch 2000 - 2005

Zistenia z analýzy súdnictva:

ZÁKLADNÝ PROBLÉM: neprimeraná dĺžka súdnych konaní

DÔSLEDOK: dĺžka trvania konkurzov 3-7 rokov, miera uspokojenia veriteľov 5-10 % nominálnej hodnoty pohľadávok

4 MOŽNÉ DRUHY REFORIEM SÚDNICTVA PODĽA SVETOVEJ BANKY:

- 1. Zvýšenie počtu sudcov a zlepšenie vybavenia súdov**
- 2. Zvýšenie súdnych poplatkov**
- 3. Zjednodušenie procesných pravidiel**
- 4. Zmeny v pozitívnej i negatívnej motivácii sudcov**

Odporúčania:

- **Posilniť ochranu súkromného vlastníctva**
 - ❶ Zvážiť zmeny v Ústave SR,
 - ❷ Nezavádzať trestnú zodpovednosť právnických osôb,
 - ❸ Zrušiť zákon o preukazovaní pôvodu majetku,
 - ❹ Prehodnotiť ochranu údajov týkajúcich sa podnikateľov
- **Osvojiť si stratégiu lepšej regulácie**
 - ❶ Dopracovať účinnú metodiku hodnotenia dopadov prijímanej legislatívy, vrátane legislatívy Európskej únie,
 - ❷ Implementovať celý proces, vrátane orgánu so zodpovednosťou za jeho uskutočnenie,
 - ❸ Pripraviť návrh na zásadné zjednodušenie existujúcej legislatívy
- **Pokračovať v zefektívňovaní konkurzov**
- **Zaviest' nový systém pravidelného hodnotenia výkonnosti sudcov** s mechanizmom zodpovednosti a pozitívnou motiváciou (odmeny), ako aj negatívnou motiváciou (disciplinárne sankcie, vrátenie súdneho poplatku)

III. Administratívne zaťaženie podnikania

- **Bariéry pre začatie podnikania**
- **Bariéry pre podnikanie**
- **Bariéry zo strany podnikateľských organizácií**

„Neprimeraná byrokracia vyžadovaná pri zriadení prevádzkarne. Vo Zvolene bolo treba 6 pečiatok, z toho 4 zbytočné (napr. od hlavného fin. referenta mesta, hlavného architekta). Pritom išlo len o kanceláriu a malý sklad v prenajatých priestoroch - v budove, ktorá sa beztak na podnikateľské účely už využíva!“

„Náklady na úrady 6-7 tis. Sk mesačne (kolky, notárske overenia na každú hlúposť). Prečo si napr. DÚ vyžaduje kolok za potvrdenie, že nemám dlhy na daniach? A prečo si vôbec štátne inštitúcie takéto potvrdenie vyžadujú? Mali by takúto informáciu mať v inf. systéme, alebo rovno na internete.“

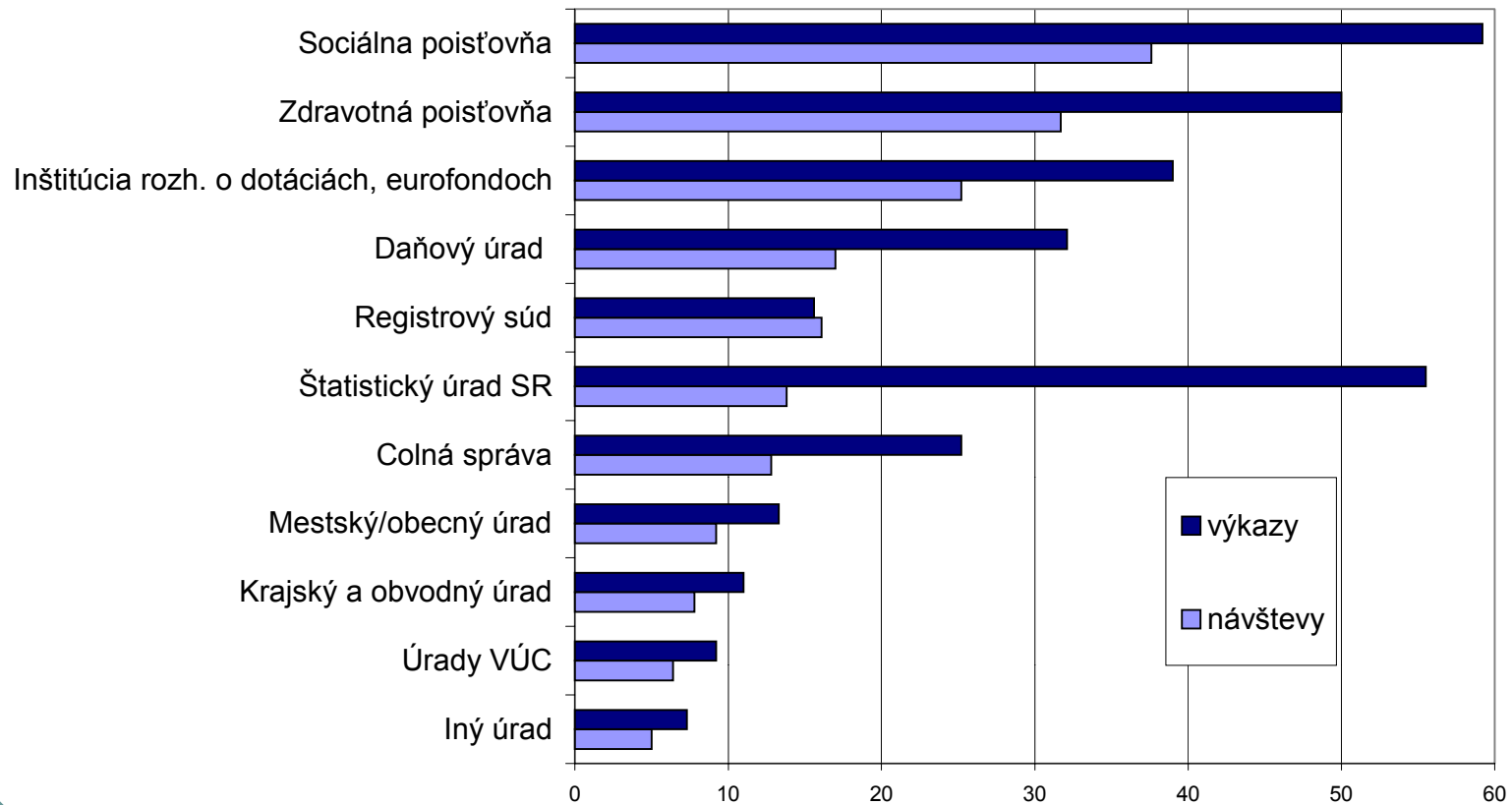
Respondenti prieskumu názorov podnikateľov

Zistenia:

- Odhadované náklady administratívneho zaťaženia podnikania dosahujú cca. 4 % HDP ročne, t.j. zhruba 60 mld. Sk
- Slovensko je z hľadiska podmienok pre začatie podnikania až na 48. mieste zo 155 krajín v rebríčku Svetovej banky
- Požiadavky úradov sú často duplicitné, lehoty na vybavenie zbytočne dlhé
- Ani podnikatelia sami niekedy nie sú bez viny, niektoré povoľovacie a registračné konania sú prenesené na komory a poverené podnikateľské organizácie

Zistenia z prieskumu: Ktoré úrady obťažujú najviac?

Zbytočné návštevy a výkazy pre inštitúcie

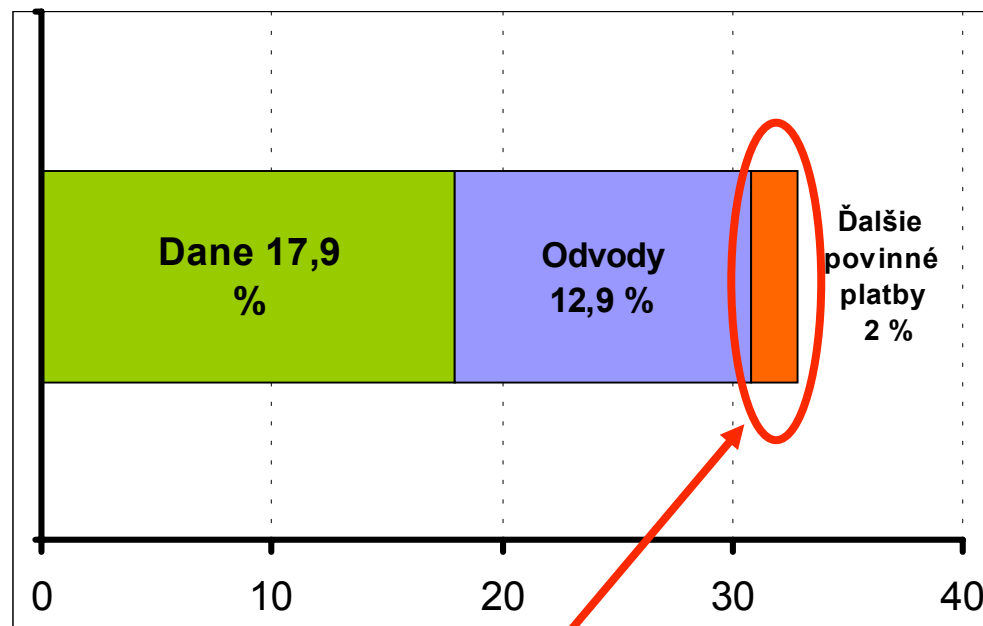

Odporúčania:

- Zaviest' meranie a systematické hodnotenie administratívneho zaťaženia podnikania
- Stanoviť kvantifikovaný a kontrolovateľný cieľ zníženia administratívneho zaťaženia napr. o 25 % do roku 2010 (príklady: Holandsko, Dánsko)
- Urýchliť vznik jednotných kontaktných miest pre podnikanie (aj obce a VÚC)
- Zaviest' jednotný podnikateľský register, unikátne registračné číslo, znížiť poplatky pri registrácií...
- Prehodnotiť rozsah zbieraných údajov
- Zrušiť povinné členstvá v komorách, preniesť kompetencie späť na verejnú správu

IV. Finančné zaťaženie podnikania

- Dane
- Odvody
- Poplatky a iné povinné platby

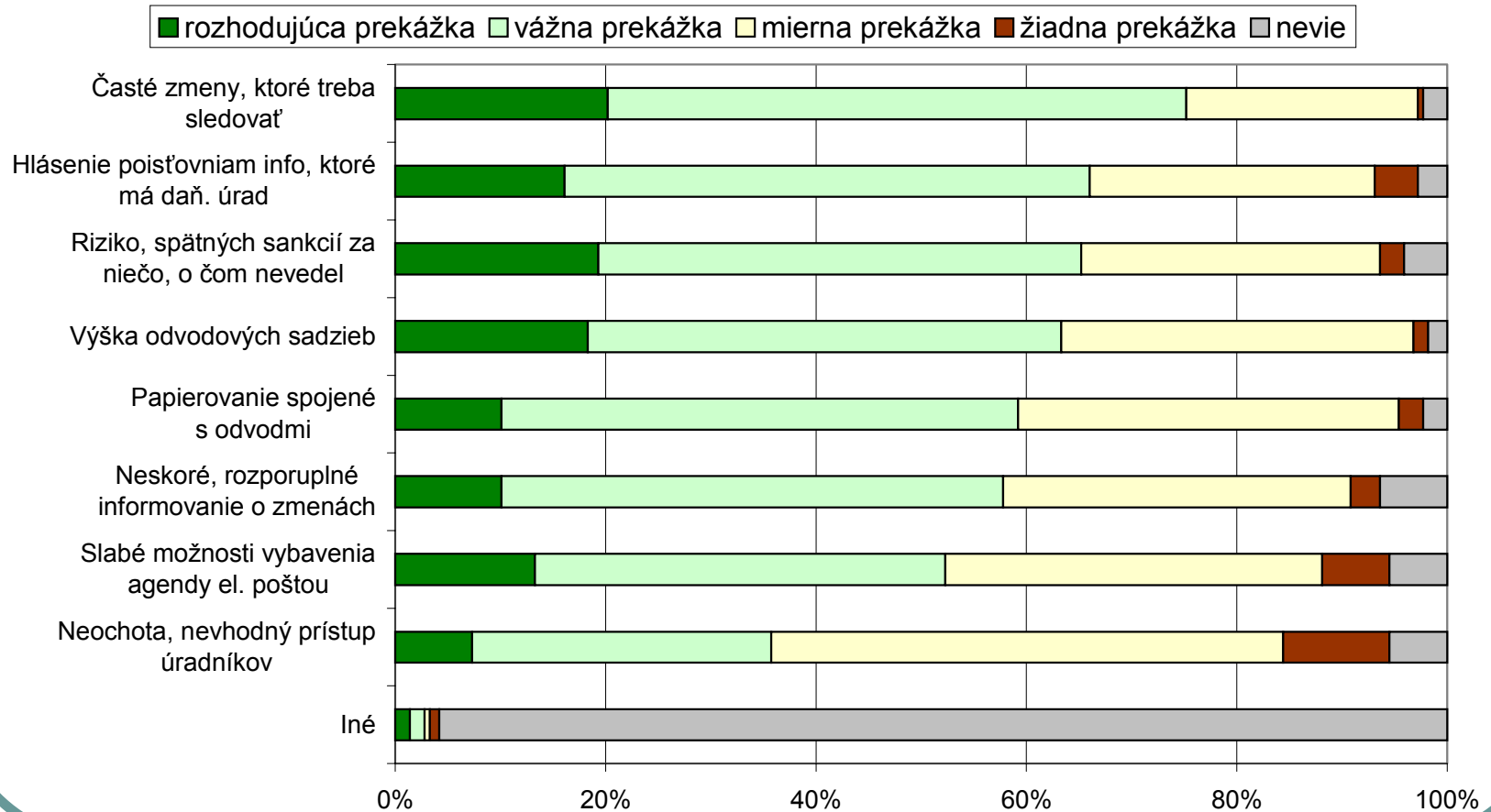
Nevykazovaná záťaž podnikania

Zistenia:

- 19 % daň z príjmov FO
- 19 % daň z príjmov PO
- Zjednotenie DPH
- Nereforma správy daní
- Odvody
- Zbytočné a neefektívne povinné poplatky
(Envirofond, Recyklačný fond)

Zistenia z prieskumu: Zaostrene na odvody

Čo najviac prekáža na odvodoch

Odporúčania:

- **Nemeniť daňový systém s výnimkou možného zníženia sadzieb rovnej dane**
- **Zaviest' moratórium na zásahy do odvodov s výnimkou zmien znižujúcich administratívne zaťaženie**
- **Po celospoločenskej diskusii pristúpiť k zásadnému zníženiu odvodového zaťaženia a zjednodušeniu odvodového systému na princípoch odvodového bonusu**
- **Znížiť poplatkové zaťaženie podnikania prostredníctvom rušenia zbytočných fondov a dodatočných platieb (envirofondy, povinné postenia bánk či cestovných kancelárií, autorské fondy, atď')**

V. Iné zásahy do slobody podnikania

- Cenová regulácia
- Regulácia pracovno-právnych vzťahov
- Regulácia výroby a výrobkov z dôvodu ochrany zamestnancov, spotrebiteľov, životného prostredia, hospodárskej súťaže
- Iné obmedzenia a deformácie (kvantitatívne obmedzenia, dotácie, subvencie, štátna konkurencia súkromnému sektoru, atď.)

CENOVÁ REGULÁCIA

- **Rozsah možností vlády pristúpiť k cenovej regulácii je príliš široký a nejasne definovaný**
(Zákon o cenách – napr. z dôvodu *vzniku mimoriadnej trhovej situácie, ohrozenia trhu vplyvom nedostatočne rozvinutého trhu*)
- **Povinnosti vyplývajúce pre podnikateľov zo Zákona o cenách:**
 - *„Predávajúci na požiadanie cenových orgánov spracúva a predkladá kalkuláciu nákladov a zisku v rozsahu, ktorý ustanoví Ministerstvo financií Slovenskej republiky všeobecne záväzným právnym predpisom.“*
 - *„Predávajúci je povinný viesť a uchovávať evidenciu o cenách tovaru vrátane kalkulácií nákladov a zisku tri roky po skončení predaja tovaru.“*

Odporúčania:

CENOVÁ REGULÁCIA

- Zrušiť zastaralý Zákon o cenách, prípadne aspoň vypustiť jeho najproblematickejšie časti, napr. § 3 odst. 3 a § 13, pretože ide o zbytočné povinnosti
- Prehodnotiť rozsah stanovovania maximálnych cien v pôsobnosti regionálnych samospráv a obcí (*služby strážených parkovísk, kominárske služby pre domácnosť, čistenie žúmp a septikov pre domácnosti, čistenie a kropenie ulíc vykonávané pre mesto alebo obec, prevádzka cintorínov a krematórií, prevádzka pohrebných ústavov, vnútroštátna pravidelná doprava osôb*).

Zistenia:

REGULÁCIA PRACOVNO-PRÁVNÝCH VZŤAHOV

Napriek poslednej pozitívnej novele Zákonníka práce:

- **právne normy upravujúce pracovné vzťahy ešte stále viac chránia zamestnancov a ich zástupcov, nevytvárajú priestor pre uzatváranie rovnovážnych pracovnoprávných vzťahov a flexibilný trhu práce**
- **vznik a zánik pracovného pomeru je príliš formalizovaný, zdĺhavý a byrokratický**
- **system zamestnávania v Slovenskej republike je málo flexibilný**

Odporúčania:

REGULÁCIA PRACOVNO- PRÁVNÝCH VZŤAHOV

- Preferovať pôsobenie medzi zamestnávateľmi a zamestnancami na báze dohody a partnerskom prístupe pri ponechaní len nevyhnutých legislatívnych povinností,
- Opätovné zavedenie inštitútu dohody o pracovnej činnosti,
- Zrušenie súčasného legislatívneho procesu úpravy minimálnej mzdy resp. úplné zrušenie zákonnej minimálnej mzdy,

Zistenia:

REGULÁCIA RIZÍK

Podrobná a komplikovaná právna úprava požiadaviek a povinností vyplývajúcich pre podnikateľa z titulu:

- **Ochrany spotrebiteľa** – 20 právnych noriem
- **Technických požiadaviek na kvalitu výrobkov** – 30 000 platných technických noriem
- **Ochrany bezpečnosti a zdravia pri práci** – 57 noriem
- **Ochrany životného prostredia** – 30 % územia SR s 5 stupňami ochrany a obmedzení podnikateľskej činnosti
- **Prijímania novej chemickej legislatívy REACH** – 40 smerníc EÚ vyžadujúcich testovanie 30 000 chemikálií
- **Ochrany hospodárskej súťaže** – príliš široké právomoci PMÚ na základe problematického chápania definície monopolu, relevantného trhu, zneužívania dominantného postavenia, atď.

Zistenia: veľký počet legislatívnych noriem upravujúcich rôzne aspekty požiadaviek na kvalitu pracovného prostredia

Oblasť:	Počet noriem:
Choroby z povolania	3
Starostlivosť o zdravie zamestnancov	3
Zakázané práce	3
Rizikové práce	2
Pracovné prostredie	4
Chemické faktory	4
Prach	2
Karcinogénne a mutagénne faktory	2
Biologické faktory	2
Hluk a vibrácie	1
Neionizujúce žiarenie	1
Ionizujúce žiarenie	1
Denné osvetlenie	4
Umelé osvetlenie	7
Mikroklimatické podmienky	8
Iné	10
Chemická bezpečnosť	96

Hlavné právne normy:

Zákon NR SR č. 272/1994 Z. z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov – zrušený a nahradený zákonom č. 126/2006 Z. z. o verejnom zdravotníctve a o zmene a doplnení iných zákonov; účinný je však až od 1. júna 2006

Zákon NR SR č. 330/1996 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v znení neskorších predpisov

Odporúčania:

REGULÁCIA RIZÍK

- **Komplexne zmapovať a kvantifikovať zát'az, ktorú pre podnikanie predstavujú *technické, ekologické, bezpečnostné, hygienické a iné štandardy*, ktoré sú podmienkou pre výrobu, uvedenie výrobkov na trh, vývoz a dovoz**
- **Pripraviť návrh na zníženie značnej preregulovanosti podnikania v uvedených oblastiach**

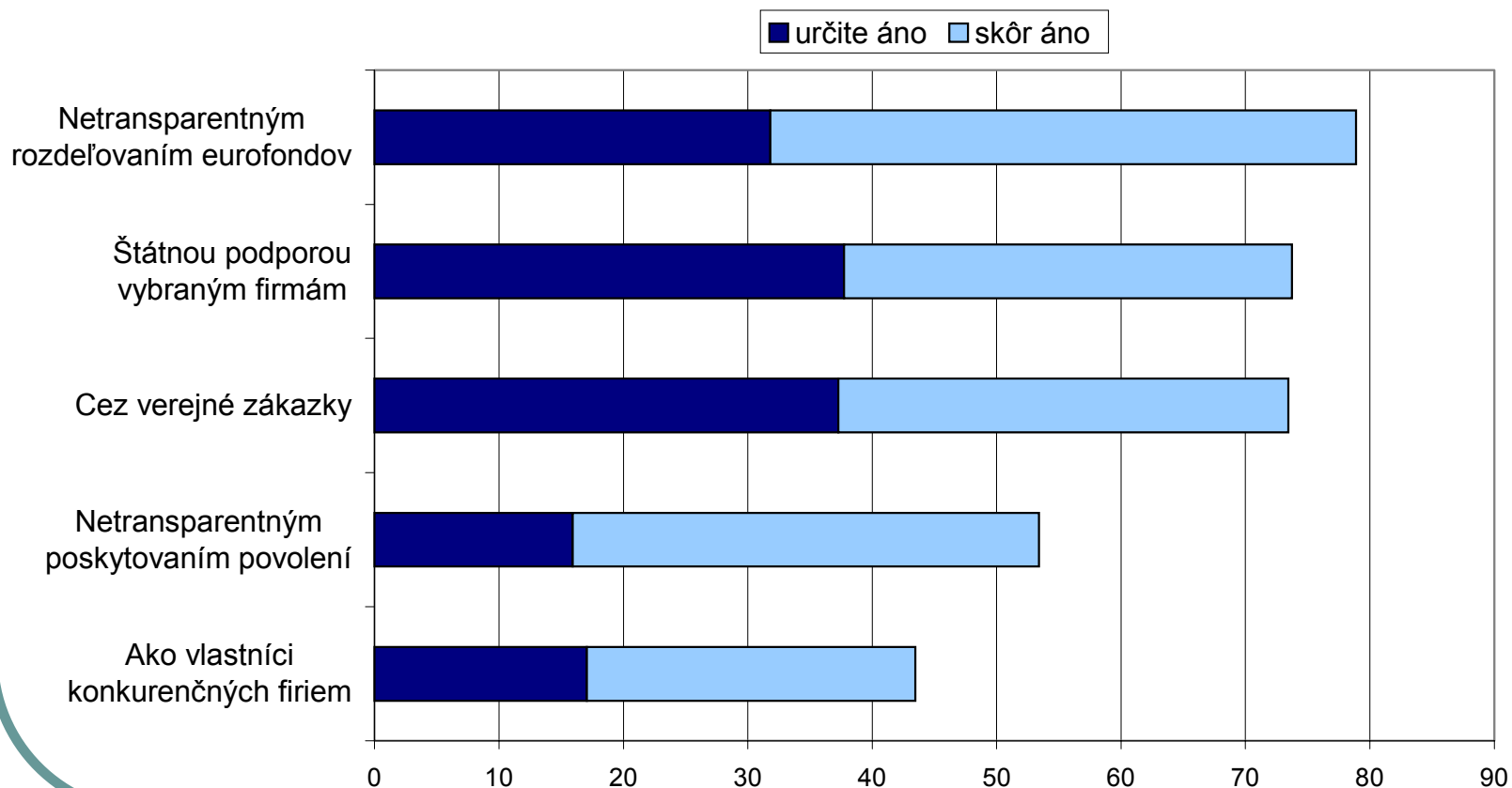
Zistenia:

INÉ OBMEDZENIA A DEFORMÁCIE

- **Štátna pomoc**
- **Investičné stimuly**
- **Verejné obstarávanie**
- **Štrukturálne fondy Európskej únie**
- **Štátna konkurencia podnikom**
- **Zásahy regionálnych a miestnych samospráv (VÚC, mestá, obce)**

Zistenia: iné obmedzenia a deformácie konkurencie

**Ako štátne a samosprávne inštitúcie ovplyvňujú férovosť súťaže v odvetví,
% tých, ktorí sa konkrétne vyjadrili, odpovede "neviem" sú zanedbané**

Odporúčania:

INÉ OBMEDZENIA A DEFORMÁCIE

- Minimalizovať štátnu pomoc a poskytovanie investičných stimulov
- Zvýšiť transparentnosť procesu verejného obstarávania
- Štrukturálne fondy Európskej únie prioritne využívať najmä v oblastiach podporujúcich všeobecný rozvoj kvality podnikateľského prostredia (infraštruktúra)
- Outsourcing tých činností samospráv, ktoré suplujú súkromný sektor, povinné konzultácie s podnikateľmi pri prijímaní regulačných opatrení (územný plán, miestne dane, atď.)

VI. Infraštruktúra pre podnikanie

1. **Kapitál**
2. **Práca**
3. **Pôda**
4. **Energie**
5. **Telekomunikačné služby**
6. **Doprava**

**2 KRITÉRIÁ: 1. dostupnosť pre podnikateľov,
2. podmienky pre podnikanie**

Zistenia

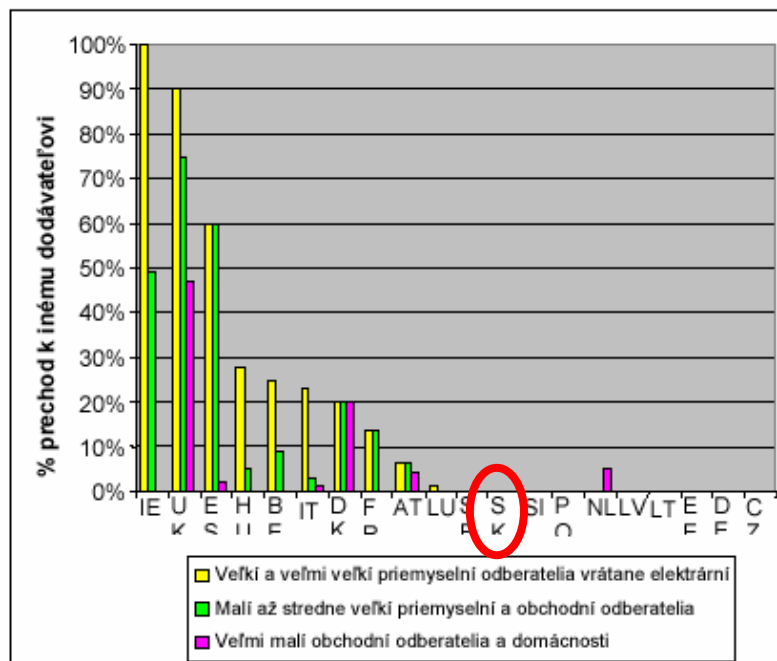
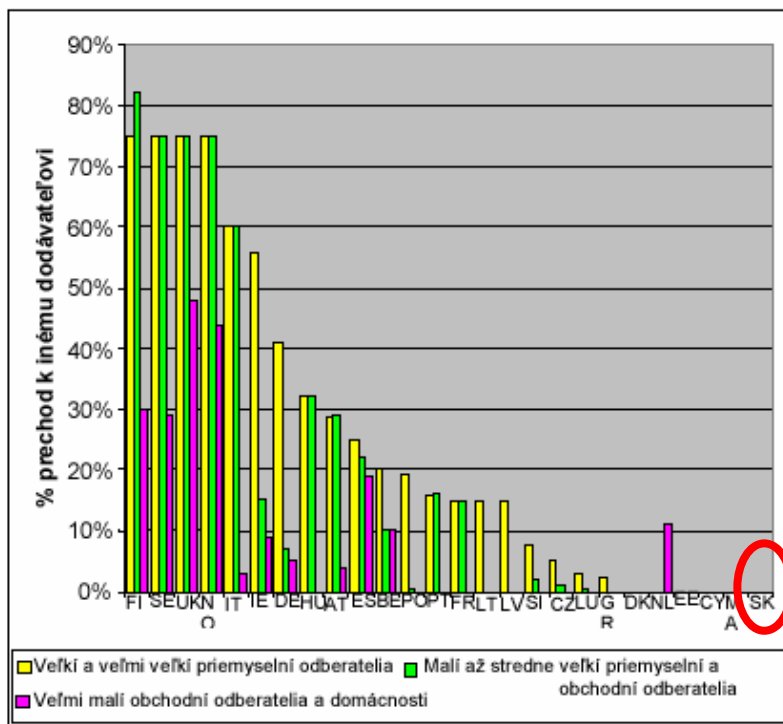
- **Kapitál** – popri výrazne dostupnejšom bankovom financovaní **kapitálový trh** takmer **neexistuje** (vysoké transakčné náklady, nerozvinutá akcionárska kultúra, zlacnenie bankových úverov), preregulovanosť bánk zo strany NBS
- **Pracovná sila** – nepripravenosť absolventov škôl na prax, nedostatok ľudí s potrebnou kvalifikáciou, slabá znalosť cudzích jazykov, nedostatok samostatnosti
- **Pôda** - vysoká **preregulovanosť** a obmedzenia trhu, štátne vlastníctvo pôdy a iných nehnuteľností, nesystémové dane a poplatky
- **Energie** – vysoká cena za tzv. systémové služby zvyšuje celkovú cenu el. energie (v r. 2005 SR 352 Sk za 1 MWh, v ČR len 156 Kč/MWh), po formálnej liberalizácii nenastala reálna liberalizácia energetického trhu

Nulové otvorenie trhu s elektrinou a plynom u odberateľov SR v roku 2005

Počty zákazníkov, ktorí v roku 2005 prešli k inému dodávateľovi elektrickej energie a plynu

Elektrina

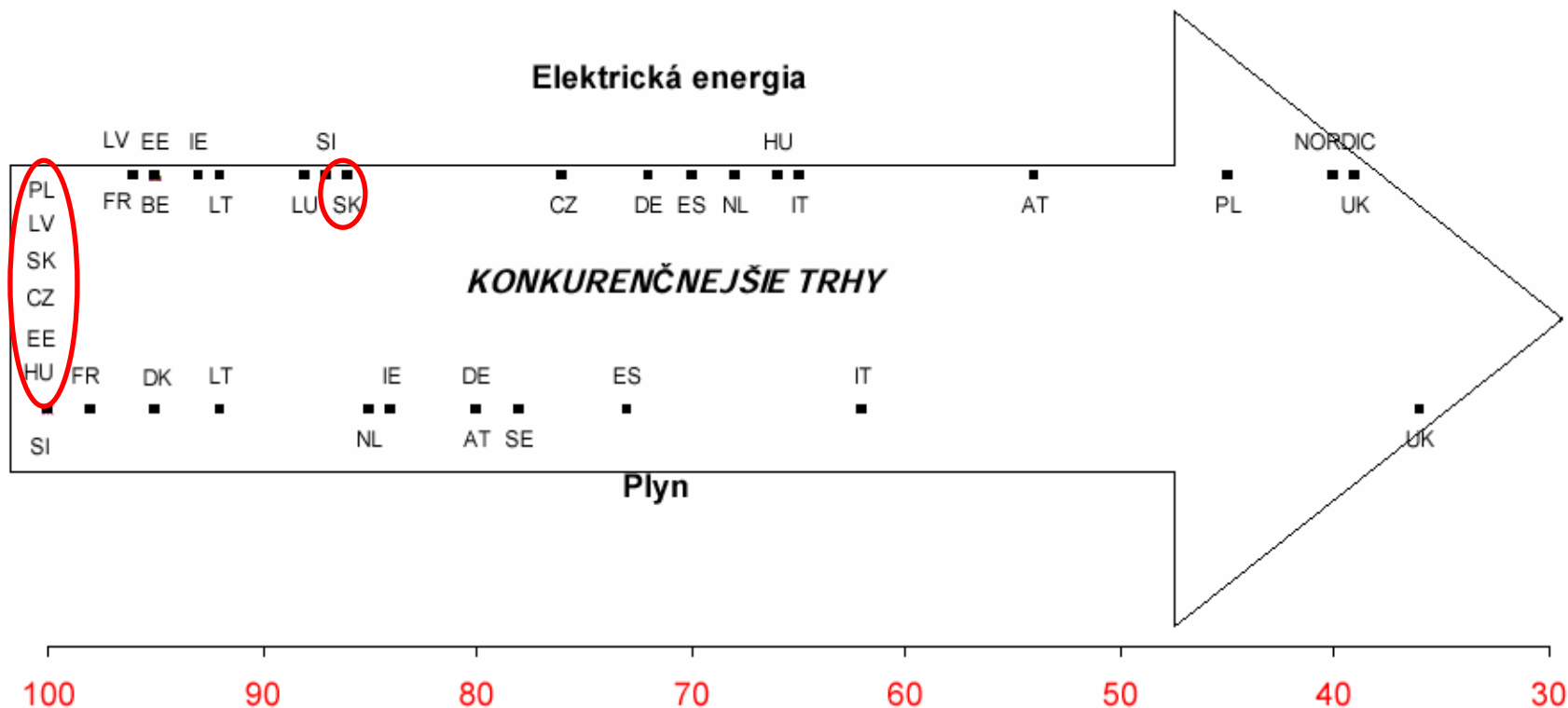
Plyn

Zdroj: Správa o pokroku vo vytváraní vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou (Komisia európskych spoločností, Brusel, 15.11.2005)

Nulové otvorenie trhu s elektrinou a plynom u odberateľov SR v roku 2005

Stupeň hospodárskej súťaže v energetike na vnútorných trhoch EU
(podiel kapacity 3 najväčších veľkoobchodných účastníkov trhu v %)

Zdroj: Správa o pokroku vo vytváraní vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou (Komisia európskych spoločností, Brusel, 15.11.2005)

Zistenia

- **Telekomunikačné služby** – existencia len 2 veľkých hráčov, existencia inštitútu Univerzálnej služby a jej financovanie zo skrytého zdanenia, problematické určenie relevantných trhov (7 MO, 11 VO), nelogická povinnosť podnikov zabezpečiť zariadenia na odpočúvanie na vlastné náklady
- **Doprava** – 45 % opýtaných podnikateľov hodnotí dopravnú infraštruktúru ako veľmi zlú alebo skôr zlú,

Odporúčania

- **Kapitál** – oživenie kapitálového trhu prostredníctvom zlacnenia jeho infraštruktúry, využitie kapitálového trhu pri zostávajúcich privatizáciách
- **Pracovná sila** – uskutočnenie zásadnej obsahovej reformy školstva, dokončenie reformy jeho financovania, vrátane zavedenia školného na VŠ
- **Pôda** – zrušenie všetkých neodôvodnených regulácií a bariér, ktoré neumožňujú fungovanie trhu vo väčšom rozsahu
- **Energie** – odstránenie technických (nedostatočné kapacity prepojení) a regulačných (deformovaná cenotvorba) prekážok pre reálnu liberalizáciu energetického trhu

Odporúčania

- **Telekomunikačné služby** – čo najrýchlejší príchod tretieho mobilného operátora, na úrovni EÚ presadzovať zrušenie či oklieštenie Univerzálnej služby, relevantné trhy určovať tak, aby podporovali konkurenciu a nie bránili jej vzniku, povinnosť podnikov zabezpečiť zariadenia na odpočúvanie zrušiť, resp. financovať ju štátom
- **Doprava** – prostriedky zo štrukturálnych fondov nasmerovať na skvalitnenie cestnej a železničnej dopravy, prehodnotiť potrebu a podmienky pre udeľovanie dopravných licencií

Hlavné závery: 1.

Najlepšia forma podpory podnikania – odstránenie bariér pre podnikanie

Hlavné závery: 2.

**Aj zdanlivo nesúvisiace zákony
a opatrenia majú dopad na
podnikateľské prostredie**

Hlavné závery: 3.

**Audit prekážok podnikania v SR
- pozitívny, ale iba prvý krok**

Hlavné závery: 4.

Výzvou je vytvorenie komplexného a fungujúceho systému hodnotenia dopadov zákonov a regulácií

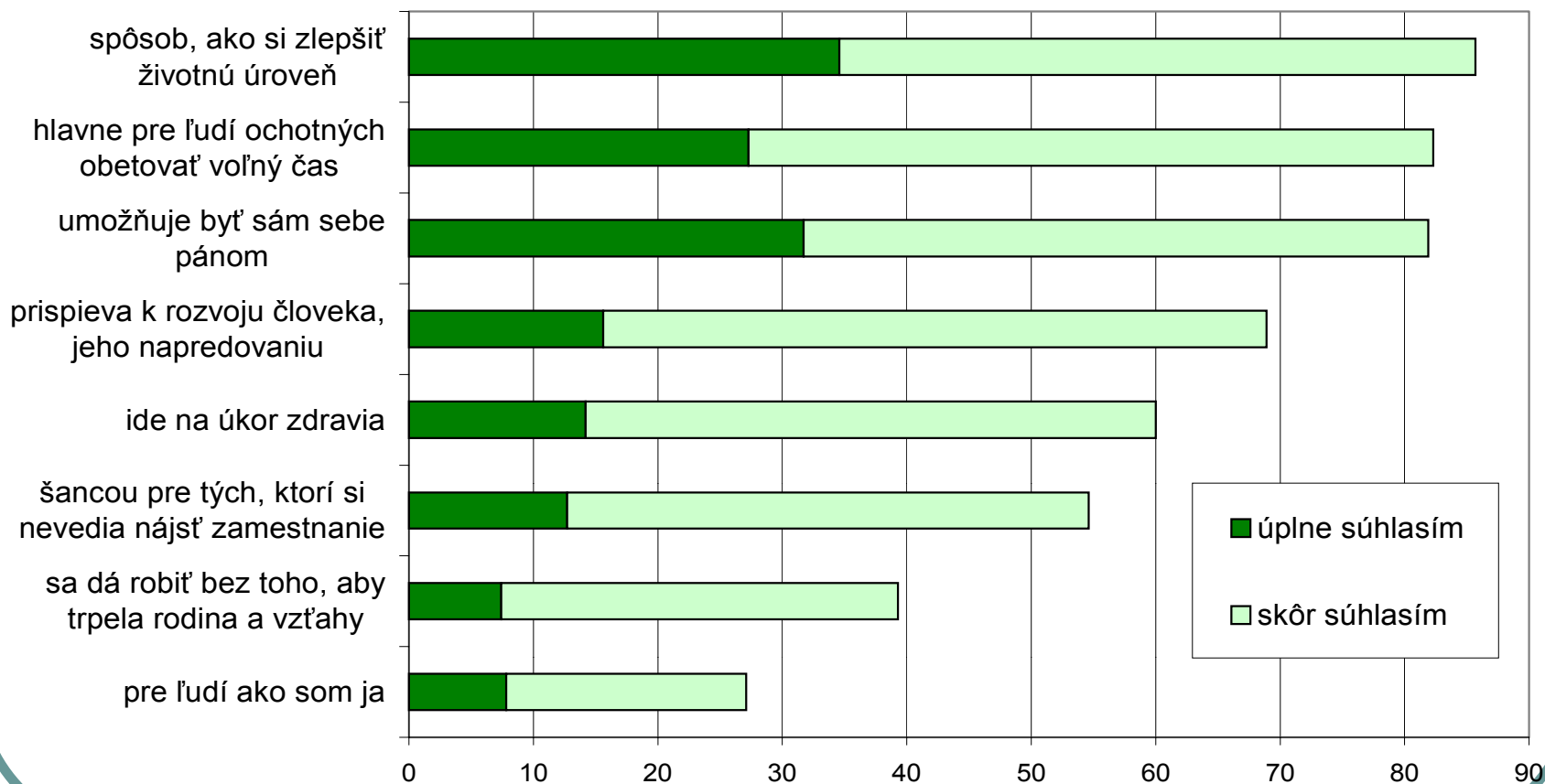
Hlavné závery: 5.

Potrebná je spolupráca všetkých – vlády, podnikov a ich organizácií, MVO, expertov...

Ako sa vnímajú podnikatelia

- sú prínosom, lebo dávajú ľuďom možnosť zarobiť (50 % podnikateľov úplne súhlasí)
- snažia sa tvrdou prácou rozvíjať svoj biznis (41 % podnikateľov úplne súhlasí)
- prispievajú k rozvoju obcí/regiónov (35 % podnikateľov úplne súhlasí)

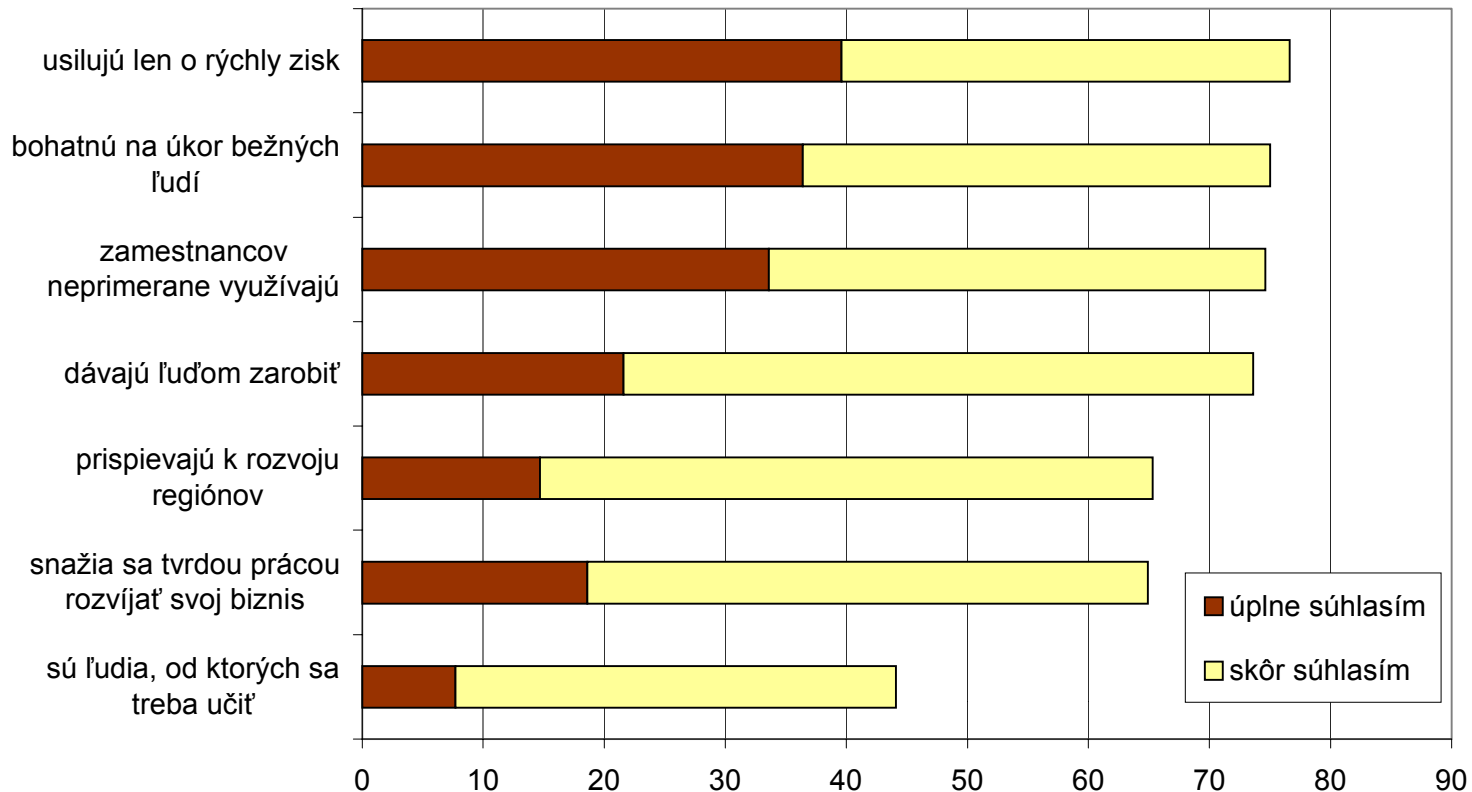
Podnikanie je...

Charakteristiky podnikateľov očami všeobecnej populácie

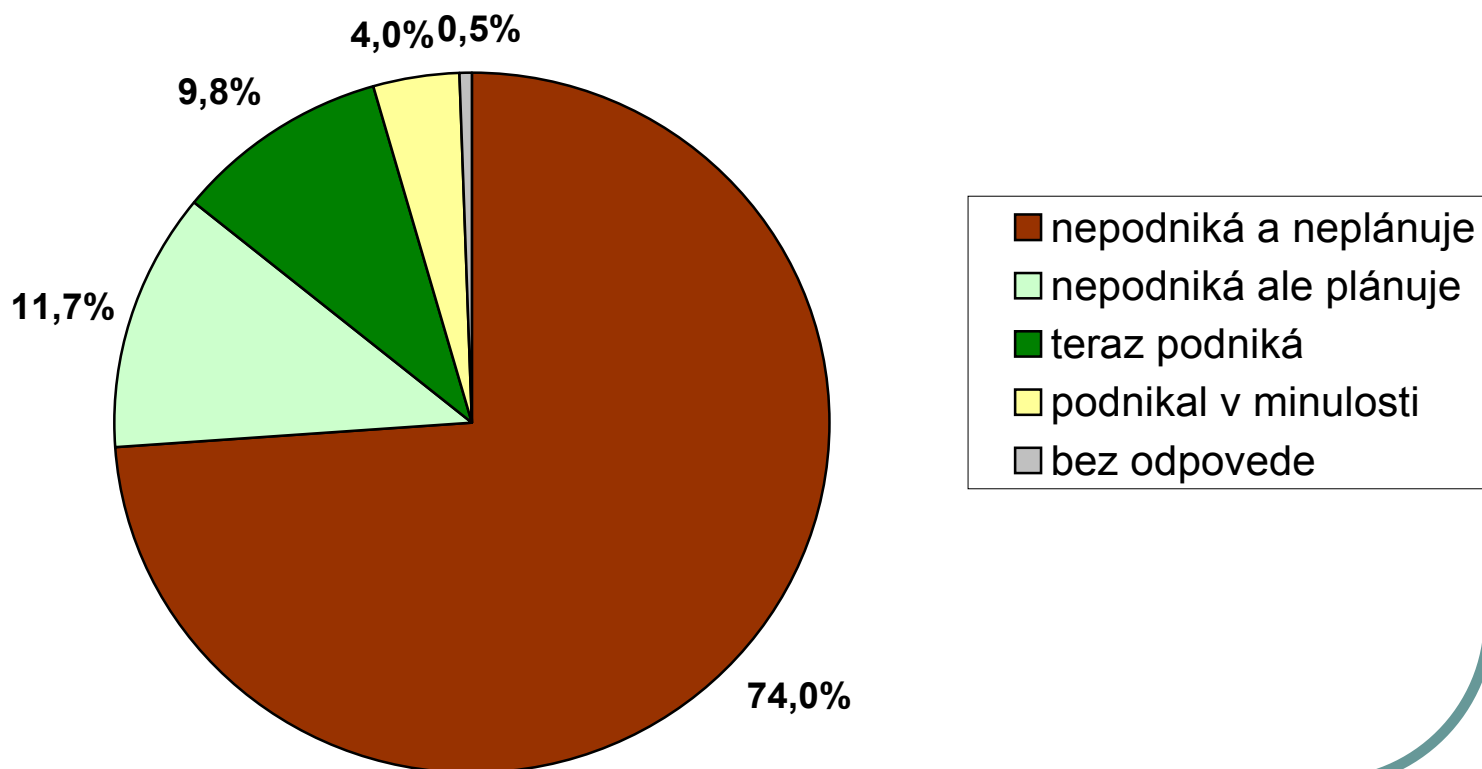
- usilujú len o rýchly zisk (40 % populácie úplne súhlasí)
- bohatnú na úkor bežných ľudí (36 % úplne súhlasí)
- svojich zamestnancov neprimerane využívajú (34 % úplne súhlasí)

Obraz podnikateľov

OBYVATELIA SR

Skúsenosti s podnikaním

Ďakujem Vám za pozornosť.